

METODYKA PRACY SĘDZIEGO W SPRAWACH CYWILNYCH

Henryk Pietrzkowski

METODYKI

WYDANIE **8**

METODYKA PRACY SĘDZIEGO W SPRAWACH CYWILNYCH

Henryk Pietrkowski

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

METODYKI

WYDANIE

8

Stan prawny na 1 stycznia 2021 r.

Wydawca
Klaudia Szawłowska-Milczarek

Redaktor prowadzący
Joanna Tchorek

Sporządzenie skorowidza
Radosław Cebeliński

Opracowanie redakcyjne i aktualizacja skorowidza
Michał Dymiński

Projekt okładek serii
Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2021

ISBN 978-83-8223-599-9
8. wydanie

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

PIKTOGRAMY

wskazują ważne elementy
książki i ułatwiają
ich odnalezienie

Ważne

Przykłady

Podstawa prawna
Kontekst prawny

Pytania
Zadania

Rozwiązania
Odpowiedzi

Stanowisko stron
Pogląd

Orzecznictwo

Literatura

Historia

Nowe przepisy

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	27
Przedmowa	31
Zbiór zasad etyki zawodowej sędziów	35
Rozdział I	
Zagadnienia ogólne	39
1. Prawo do sądu	39
2. Prawo do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki	44
2.1. Obowiązek sądu przeciwdziałania przewlekłości postępowania	46
2.2. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (wyciąg)	47
3. Prawo do rzetelnego procesu	49
4. Prawo do informacji i pouczeń	55
4.1. Uwagi wstępne	55
4.2. Pouczenia dotyczące czynności procesowych	55
4.3. Uprzedzenie o prawdopodobnym wyniku sprawy	57
4.4. Uprzedzenie o możliwości podjęcia rozstrzygnięcia na innej podstawie ...	58
4.5. Skutki zaniedbań sądu w zakresie obowiązku udzielenia pouczeń	60
4.6. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (wyciąg)	63
Rozdział II	
Nadużycie prawa procesowego	70
1. Ciężar wspierania postępowania przez strony	70
2. Przeciwdziałanie nadużyciu prawa procesowego w orzecznictwie przed uchwaleniem art. 4 ¹ k.p.c.	70
3. Definicja oraz przejawy nadużycia prawa procesowego	72
Rozdział III	
Systemy gromadzenia materiału procesowego	80
1. System prekluzji oraz system dyskrecjonalnej władzy sędziego	80
2. System koncentracji materiału procesowego	86

Rozdział IV

Przedmiot procesu cywilnego. Droga sądowa	88
1. Przedmiot procesu cywilnego	88
2. Pojęcie „sprawa cywilna”	89
3. Dopuszczalność oraz niedopuszczalność drogi sądowej	91

Rozdział V

Rodzaje postępowania cywilnego. Właściwość trybu postępowania rozpoznawczego	96
1. Rodzaje postępowania cywilnego	96
2. Właściwość trybu postępowania rozpoznawczego	99
2.1. Rozpoznanie sprawy według przepisów o postępowaniu zwykłym i odrębnym	99
2.2. Czynności przewodniczącego związane z oceną charakteru sprawy cywilnej oraz trybu postępowania	101
2.3. Czynności sądu związane z oceną charakteru sprawy cywilnej oraz trybu postępowania	102
2.4. Czynności sądu związane z oceną charakteru sprawy gospodarczej	105
3. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (wyciąg)	105

Rozdział VI

Wpływ postępowania i wyroku karnego na postępowanie i orzeczenie cywilne	106
1. Moc wiążąca prawomocnych skazujących wyroków karnych	106
1.1. Uwagi wstępne	106
1.2. Zakończenie postępowania karnego przed wszczęciem postępowania cywilnego	106
1.3. Prowadzenie postępowania karnego równoległe z postępowaniem cywilnym	112
1.4. Wszczęcie postępowania karnego po zakończeniu postępowania cywilnego	114
2. Okoliczności wyłączające prejudycjalność prawomocnych skazujących wyroków karnych	114

Rozdział VII

Właściwość sądu	116
1. Niewłaściwość usuwalna. Utrwalenie właściwości sądu	116
2. Właściwość rzeczowa	118
2.1. Wartość przedmiotu sporu (zaskarżenia)	120
2.2. Wartość przedmiotu sporu w razie żądania zasądzenia odsetek	123
2.3. Wybrane orzecznictwo dotyczące wartości przedmiotu sporu w wybranych sprawach	124

2.4. Wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawach połączonych do wspólnego rozpoznania (art. 219 k.p.c.)	128
3. Właściwość miejscowa	129
3.1. Właściwość ogólna, przemienna i wyłączna	129
3.2. Szczególne regulacje	133
4. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (wyciąg)	133

Rozdział VIII

Skład sądu. Zasady przydziału spraw. Wyłączenie sędziego	134
1. Skład sądu. Zasady przydziału spraw	134
2. Wyłączenie sędziego	140
2.1. Uwagi wstępne	140
2.2. Czynności sędziego	144
2.3. Czynności sądu	145
3. Wyłączenie referendarza sądowego, ławnika, prokuratora oraz innych organów sądowych	147

Rozdział IX

Zdolność sądowa. Zdolność procesowa	150
1. Zdolność sądowa	150
1.1. Podmioty, którym przysługuje zdolność sądowa	150
1.1.1. Osoby fizyczne	151
1.1.2. Osoby prawne	151
1.1.3. Podmioty samodzielne niebędące osobami prawnymi, a mające zdolność prawną	152
1.1.4. Podmioty niesamodzielne mające samodzielną pozycję w postępowaniu sądowym, wynikającą ze szczególnej zdolności sądowej	154
1.2. Czynności sądu w razie stwierdzenia braku zdolności sądowej	165
2. Zdolność procesowa	168
2.1. Uwagi wstępne	168
2.2. Zdolność procesowa osób fizycznych	169
2.3. Zdolność procesowa podmiotów niebędących osobami fizycznymi. Podmiot nieistniejący	172
3. Ustanowienie kuratora procesowego	175

Rozdział X

Skarb Państwa jako strona w postępowaniu sądowym	176
1. Uwagi ogólne	176
2. Materialnoprawna i procesowa konstrukcja reprezentacji Skarbu Państwa	177
3. Oznaczenie Skarbu Państwa jako strony w postępowaniu sądowym	180
4. Reprezentacja Skarbu Państwa przez kilka jednostek organizacyjnych	183

5. Zastępstwo procesowe Skarbu Państwa wykonywane przez Prokuratorię Generalną RP	187
5.1. Rodzaje zastępstwa	187
5.2. Współdziałanie podmiotów i organów reprezentujących Skarb Państwa z Prokuratorią Generalną RP	190
5.3. Koszty zastępstwa procesowego wykonywanego przez Prokuratorię Generalną RP	193
5.4. Wskazanie przez Prezesa Prokuratorii Generalnej RP organu właściwego do reprezentowania Skarbu Państwa	194

Rozdział XI

Legitymacja procesowa. Współuczestnictwo w sporze	197
1. Legitymacja procesowa	197
2. Współuczestnictwo w sporze	200
2.1. Współuczestnictwo formalne i materialne	200
2.2. Współuczestnictwo konieczne	205
2.3. Współuczestnictwo jednolite	209
2.4. Współuczestnictwo procesowe w osobowych spółkach handlowych	211

Rozdział XII

Interwencja główna i uboczna. Przypozwanie	214
1. Interwencja główna	214
2. Interwencja uboczna	215
3. Przypozwanie	221
4. Zawiadomienie gminy w sprawie o opróżnienie lokalu	223

Rozdział XIII

Podmiotowe przekształcenia w procesie	226
1. Zmiana strony a sprostowanie oznaczenia strony	226
1.1. Uwagi wstępne	226
1.2. Całkowity brak legitymacji procesowej biernej oraz dopozwanie	229
1.3. Całkowity brak legitymacji procesowej czynnej	231
1.4. Częściowy brak legitymacji procesowej czynnej i biernej	232
1.5. Czynności sądu związane z żądaniem wezwania osób trzecich do sprawy	234
2. Usuwanie błędów popełnionych przy przekształceniach podmiotowych	235
3. Skutki prawne przekształceń podmiotowych	238

Rozdział XIV

Reprezentacja stron	241
1. Zdolność postulacyjna	241
2. Przedstawiciele ustawowi	245
3. Pełnomocnicy procesowi	248

3.1. Pełnomocnik ustanowiony przez stronę	248
3.1.1. Wynagrodzenie adwokata (radcy prawnego) ustanowionego przez stronę	251
3.2. Pełnomocnik ustanowiony przez sąd	256
3.2.1. Wynagrodzenie adwokata (radcy prawnego) ustanowionego przez sąd	262
4. Pełnomocnik substytucyjny	265
5. Pełnomocnictwo procesowe	268
5.1. Rodzaje pełnomocnictwa	268
5.2. Należyte umocowanie pełnomocnika	269
5.3. Zakres pełnomocnictwa	273
5.4. Forma pełnomocnictwa, podpis na pełnomocnictwie, uwierzytelnianie odpisu pełnomocnictwa i dokumentów	276
5.5. Prostowanie i odwoływanie przez stronę oświadczeń i czynności pełnomocnika	279
5.6. Bezskuteczność zatwierdzenia przez stronę oświadczeń i czynności dokonanych przez osobę, która nie może być pełnomocnikiem	279
5.7. Wygaśnięcie i wypowiedzenie pełnomocnictwa	280

Rozdział XV

Koszty postępowania	284
1. Uwagi wstępne	284
2. Pojęcie kosztów procesu i kosztów sądowych	284
3. Zasady uiszczania kosztów sądowych	287
3.1. Zasady ogólne	287
3.2. Zasady uiszczania opłat sądowych przez zawodowych pełnomocników	291
4. Zwolnienie od kosztów sądowych	292
5. Rozliczanie kosztów tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa	299
6. Zasady zwrotu kosztów postępowania	301
6.1. Uwagi wstępne	301
6.2. Zwrot kosztów w procesie	303
6.3. Zwrot kosztów w postępowaniu nieprocesowym	309
7. Czynności referendarza sądowego w zakresie orzekania o kosztach	311
8. Wynagrodzenie za wykonane zastępstwo procesowe przez adwokata (radcę prawnego) oraz zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu przez tych pełnomocników	314

Rozdział XVI

Pisma procesowe	316
1. Wymagania formalne pism procesowych zwykłych i szczególnych	316
2. Usuwanie braków formalnych pism procesowych	320
3. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (wyciąg)	327

Rozdział XVII

Pozew	329
1. Uwagi wstępne	329
2. Czynności przewodniczącego	329
3. Obligatoryjne składniki pozwu	333
4. Fakultatywne składniki pozwu	338
5. Pismo niebędące pozwem	339
6. Odrzucenie pozwu	339
6.1. Uwagi wstępne	339
6.2. Stan sprawy w toku	340
6.3. Powaga rzeczy osądzonej	341
6.4. Postanowienie o odrzuceniu pozwu	345
6.5. Zakaz odrzucenia pozwu	346
7. Skutki doręczenia pozwu	347
8. Cofnięcie pozwu i zrzeczenie się roszczenia	349
9. Odpowiedź na pozew	355
9.1. Treść odpowiedzi na pozew, tryb i termin jej złożenia	355
9.2. Zaprzeczenia i zarzuty procesowe	357
9.3. Zarzuty merytoryczne	359
9.3.1. Zarzut braku legitymacji procesowej	359
9.3.2. Zarzut nieistnienia roszczenia	360
9.3.3. Zarzut przedwczesności powództwa	360
9.3.4. Zarzut przedawnienia roszczenia lub upływu terminu zawitego ...	360
9.3.5. Zarzut zrzeczenia się roszczenia	361
9.3.6. Zarzut sprawy ugodzonej	361
9.3.7. Zarzut potrącenia	362

Rozdział XVIII

Powództwo	367
1. Rodzaje powództw	367
1.1. Powództwo o zasądzenie świadczenia	367
1.1.1. Częściowe dochodzenie świadczenia	369
1.1.2. Kumulacja roszczeń	370
1.1.3. Zmiana powództwa	372
1.1.4. Żądanie odsetek	378
1.2. Powództwo o ustalenie istnienia bądź nieistnienia stosunku prawnego lub prawa – art. 189 i 189 ¹ k.p.c.	380
1.3. Powództwo o ustalenie stanu prawnego księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym	390
1.4. Powództwo o ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa	393
1.5. Powództwa przeciwegzekucyjne	394
1.5.1. Uwagi wstępne. Właściwość sądu	394
1.5.2. Powództwo opozycyjne	397

1.5.2.1. Uwagi ogólne	397
1.5.2.2. Powództwo opozycyjne na podstawie art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c.	398
1.5.2.3. Powództwo opozycyjne na podstawie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.	400
1.5.2.4. Powództwo opozycyjne na podstawie art. 840 § 1 pkt 3 k.p.c.	406
1.5.2.5. Powództwo opozycyjne na podstawie art. 840 ² k.p.c.	409
1.5.3. Powództwo ekscydencyjne	409
1.5.4. Powództwo ekscydencyjne w razie egzekucji administracyjnej ...	412
2. Powództwo oczywiście bezzasadne	414
3. Skutki wytoczenia powództwa	416
4. Uznanie powództwa	417
5. Powództwo wzajemne	419

Rozdział XIX

Postępowanie przygotowawcze	427
1. Uwagi wstępne	427
2. Czynności przewodniczącego przed wszczęciem postępowania przygotowawczego	427
2.1. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (wyciąg)	429
3. Postępowanie przygotowawcze	430
4. Pisma przygotowawcze	431
5. Posiedzenie przygotowawcze	433
6. Plan rozprawy	437
7. Przytaczanie twierdzeń i dowodów	440
8. Pominięcie spóźnionych twierdzeń i dowodów	442
9. Utrata prawa do powoływania się na uchybienia procesowe sądu	443

Rozdział XX

Posiedzenia sądowe. Rozprawa	451
1. Posiedzenia sądowe	451
1.1. Uwagi ogólne	451
1.2. Orzekanie na posiedzeniach jawnych oraz niejawnych	453
2. Rozprawa	455
2.1. Przygotowanie rozprawy	455
2.1.1. Uwagi ogólne	455
2.1.2. Zarządzenia przewodniczącego	456
2.1.3. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (wyciąg)	458
2.1.4. Otwarcie posiedzenia jawnego (rozprawy) i wywołanie sprawy ...	459
2.1.5. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (wyciąg)	461
2.1.6. Rozpoczęcie rozprawy	462
2.1.7. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (wyciąg)	465

2.1.8.	Udzielanie pouczeń stronom	466
2.1.9.	Postępowanie dowodowe	467
2.1.10.	Upředzenie stron o możliwości podjęcia rozstrzygnięcia na innej podstawie	467
2.1.11.	Pouczenie stron o prawdopodobnym wyniku sprawy	469
2.1.12.	Skutki zaniedbań sądu w zakresie udzielenia stronom pouczeń	470
2.1.13.	Odroczenie rozprawy	472
2.1.14.	Regulamin urzędowania sądów powszechnych (wyciąg)	475
2.1.15.	Roztrząsanie wyników postępowania dowodowego	475
2.1.16.	Zamknięcie rozprawy. Otwarcie zamkniętej rozprawy na nowo	476
2.1.17.	Postanowienia zarządzające oddzielną rozprawę oraz o połączeniu kilku spraw	480
2.1.18.	Protokół posiedzenia jawnego (rozprawy)	482
2.1.19.	Odwołanie do sądu od zarządzenia przewodniczącego w przedmiocie sprostowania lub uzupełnienia protokołu posiedzenia jawnego	487
2.1.20.	Odwołanie do sądu od zarządzeń przewodniczącego wydanych w toku rozprawy	488
2.1.21.	Zastrzeżenia zgłoszone do protokołu rozprawy (art. 162 k.p.c.)	488
2.1.22.	Regulamin urzędowania sądów powszechnych (wyciąg)	494

Rozdział XXI

Dowody. Postępowanie dowodowe	496
1. Dowody	496
1.1. Przedmiot dowodu	496
1.2. Podział środków dowodowych	500
1.2.1. Dowód <i>prima facie</i>	501
1.2.2. Dowód z dokumentów	503
1.2.2.1. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (wyciąg)	510
1.2.3. Dowód z zeznań świadków	514
1.2.4. Dowód z opinii biegłych	520
1.2.5. Dowód z oględzin	526
1.2.6. Dowód z przesłuchania stron a informacyjne wysłuchanie stron	527
1.2.7. Dowód z grupowego badania krwi	533
1.2.8. Dowód z przyrządów utrwalających albo przenoszących obrazy lub dźwięki	535
1.2.9. Dowód z innych środków	538
1.3. Środki niebędące dowodem	538
1.3.1. Prywatne ekspertyzy	538
1.3.2. „Dowód z akt”	539
1.4. Zabezpieczenie dowodów	540
2. Postępowanie dowodowe	541
2.1. Przytaczanie twierdzeń i dowodów	541

2.2. Wniosek dowodowy. Postanowienie dowodowe. Umowa dowodowa ...	543
2.2.1. Wniosek dowodowy	543
2.2.2. Postanowienie dowodowe	544
2.2.3. Umowa dowodowa	547
2.3. Forma pominięcia spóźnionych twierdzeń i dowodów	550
2.4. Dopuszczenie przez sąd dowodu niewskazanego przez stronę	551
2.5. Postępowanie dowodowe przed sądem drugiej instancji	555
2.6. Zastrzeżenia zgłoszone do protokołu rozprawy na podstawie art. 162 k.p.c. odnośnie do postanowień dowodowych	559
2.7. Pomoc sądowa	564
2.7.1. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (wyciąg)	566
3. Ocena dowodów	568
4. Wydatki związane z dopuszczonym dowodem	573

Rozdział XXII

Doręczenia	575
1. Zasada oficjalności doręczeń	575
2. Doręczenie właściwe	576
3. Doręczenie zastępcze	577
4. Doręczenie na adres skrytki pocztowej	578
5. Doręczenie awizowane	578
6. Domniemanie doręczenia	581
7. Warunki skuteczności doręczenia pism sądowych	582
8. Doręczenie elektroniczne	584
9. Doręczenie dla osoby prawnej oraz organizacji niemającej osobowości prawnej	585
10. Doręczenie dla przedsiębiorcy wpisanego do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej	585
11. Doręczenie dla przedsiębiorcy wpisanego do rejestru sądowego	586
12. Doręczenie dla osób reprezentujących podmiot wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego, likwidatorów, prokurentów, członków organów lub osób uprawnionych do powołania zarządu	586
13. Doręczenie osobie mającej pełnomocnika procesowego lub osobę upoważnioną do odbioru pism	587
14. Doręczenie kuratorowi	588
15. Doręczenie pism sądowych osobom korzystającym z immunitetu oraz stronom, które mają miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu albo siedzibę za granicą	591
16. Doręczenie bezpośrednio między zawodowymi pełnomocnikami	592
17. Doręczenie w sekretariacie sądu	594
18. Doręczenie pierwszego pisma procesowego przez komornika	595
19. Doręczenie w razie odmowy przyjęcia korespondencji oraz w razie zaniedbania obowiązku zawiadomienia o zmianie miejsca zamieszkania ...	597

20. Potwierdzenie odbioru pisma	598
20.1. Potwierdzenie pisemne	598
20.2. Potwierdzenie odbioru pisma dokumentem uzyskanym z systemu teleinformatycznego	598
21. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (wyciąg)	599

Rozdział XXIII

Terminy procesowe	601
1. Pojęcie i rodzaje terminów	601
2. Rozpoczęcie biegu terminu oraz zasady obliczania terminów	603
3. Uchybienie terminowi	608
4. Wniosek o przywrócenie terminu	609
4.1. Uwagi ogólne	609
4.2. Warunki formalne wniosku	611
4.3. Warunki dopuszczalności wniosku	611
4.4. Przesłanka zasadności wniosku	612
5. Zaskarżalność zarządzenia oraz postanowienia wydanego w przedmiocie wniosku o przywrócenie terminu	614

Rozdział XXIV

Zawieszenie i umorzenie postępowania	617
1. Uwagi wstępne	617
2. Zawieszenie postępowania	619
2.1. Zawieszenie postępowania z mocy prawa	619
2.2. Obligatoryjne zawieszenie postępowania z urzędu	619
2.3. Śmierć pełnomocnika	625
2.4. Obligatoryjne zawieszenie postępowania na wniosek	627
2.5. Fakultatywne zawieszenie postępowania z urzędu	627
2.6. Fakultatywne zawieszenie postępowania na wniosek	635
2.7. Skutki zawieszenia postępowania	636
2.8. Podjęcie zawieszzonego postępowania	638
3. Umorzenie postępowania	640
3.1. Umorzenie postępowania uprzednio zawieszzonego	640
3.2. Umorzenie postępowania z mocy prawa oraz postanowienia sądu	641

Rozdział XXV

Uгода sądowa. Postępowanie pojednawcze. Mediacja	645
1. Uгода sądowa	645
1.1. Rola sądu w dążeniu do zawarcia przez strony ugody sądowej	645
1.2. Istota ugody sądowej. Wzór ugody sądowej	647
1.3. Skutki prawne zawarcia ugody sądowej oraz możliwość uchylenia się od nich	651
2. Postępowanie pojednawcze	656

2.1. Charakter postępowania pojednawczego	656
2.2. Wniosek o zawezwanie do próby ugodowej	657
2.3. Ugoda w postępowaniu pojednawczym	657
2.4. Koszty postępowania pojednawczego	658
3. Mediacja	658
3.1. Istota mediacji	658
3.2. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (wyciąg)	659
3.3. Podstawy wszczęcia mediacji	659
3.3.1. Wniosek strony o przeprowadzenie mediacji przez mediatora. Umowa o mediację	660
3.3.2. Skierowanie stron do mediacji przez sąd	661
3.4. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (wyciąg)	662
3.5. Ugoda zawarta przed mediatorem i jej zatwierdzenie przez sąd	663
3.6. Mediator	664
3.7. Koszty mediacji	665

Rozdział XXVI

Wyroki i postanowienia	666
1. Uwagi wstępne	666
2. Wyroki	667
2.1. Wydanie wyroku	667
2.1.1. Narada nad wyrokiem	667
2.1.2. Zdanie odrębne	669
2.1.3. Ogłoszenie wyroku	670
2.1.4. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (wyciąg)	674
2.2. Podstawowe zasady wyrokowania	675
2.2.1. Stan rzeczy istniejący w chwili wyrokowania. Reguły intertemporalne	675
2.2.2. Przedmiot orzekania	679
2.2.3. Podstawa faktyczna i prawna wyroku. Zbieg podstaw prawnych odpowiedzialności	682
2.2.4. Rozłożenie zasądzzonego świadczenia na raty	684
2.2.5. Zasądzenie odpowiedniej sumy według oceny sądu	686
2.2.6. Zastrzeżenie na rzecz pozwanego prawa do powołania się w toku egzekucji na ograniczenie odpowiedzialności	688
2.3. Wyrok częściowy i wyrok wstępny	690
2.4. Wyrok zaoczny	694
2.4.1. Przesłanki wydania wyroku zaocznego	694
2.4.2. Uchylenie wyroku zaocznego z urzędu	698
2.4.3. Zaskarżalność wyroku zaocznego	699
2.4.3.1. Uwagi ogólne	699
2.4.3.2. Sprzeciw od wyroku zaocznego	700
2.4.4. Skutki prawne wniesienia sprzeciwu	706

2.4.5. Przykłady tenorów wyroków wydanych na podstawie art. 347 k.p.c.	707
2.4.6. Koszty rozprawy zaocznej	709
2.4.7. Natychmiastowa wykonalność wyroków	710
2.4.7.1. Przesłanki nadania wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności	711
2.4.7.2. Zawieszenie oraz uchylenie rygoru natychmiastowej wykonalności	713
2.5. Sprostowanie, uzupełnienie i wykładnia wyroku	715
2.5.1. Sprostowanie wyroku	715
2.5.2. Uzupełnienie wyroku	718
2.5.3. Wykładnia wyroku	723
2.6. Sentencja wyroku oraz wybrane wzory tenorów wyroków	724
2.6.1. Uwagi ogólne	724
2.6.2. Wzór sentencji wyroku	724
2.6.3. Tenory wyroków w sprawach z powództw o zasądzenie świadczenia	725
2.6.4. Tenory wyroków w sprawach z powództw o ustalenie istnienia (nieistnienia) stosunku prawnego lub prawa oraz o ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa	729
2.6.5. Inne wybrane tenory wyroków	729
2.6.6. Wybrane tenory postanowień w postępowaniu nieprocesowym ...	733
2.6.7. Tenory wyroków sądu drugiej instancji	734
2.6.8. Tenory wyroków Sądu Najwyższego	735
2.7. Pisemne uzasadnienie orzeczeń sądowych	736
2.7.1. Uwagi ogólne	736
2.7.2. Wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem	738
2.7.3. Termin sporządzenia uzasadnienia wyroku oraz jego doręczenie ...	739
2.7.4. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (wyciąg)	742
2.7.5. Zakres uzasadnienia wyroku	743
2.7.6. Konstrukcja i technika sporządzania uzasadnień wyroków	743
2.7.6.1. Uzasadnienie wyroku sądu pierwszej instancji	743
2.7.6.2. Uzasadnienie wyroku sądu drugiej instancji	747
2.7.6.3. Uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego	750
2.7.7. Skutki procesowe wadliwie sporządzonego uzasadnienia wyroku	750
3. Postanowienia	752

Rozdział XXVII

Środki zaskarżenia	755
1. Uwagi wstępne. Ogólna charakterystyka środków zaskarżenia	755
1.1. Uwagi wstępne	755
1.2. Ogólna charakterystyka środków zaskarżenia	756

2. Apelacja	761
2.1. Charakter postępowania apelacyjnego. Granice apelacji	761
2.2. Czynności sądu pierwszej instancji, do którego wpłynęła apelacja	768
2.3. Przesłanki dopuszczalności apelacji	769
2.4. Odrzucenie apelacji przez sąd drugiej instancji na skutek niespełnienia przesłanek dopuszczalności apelacji niepodlegających uzupełnieniu ...	775
2.5. Badanie w sądzie drugiej instancji przesłanek dopuszczalności apelacji, które podlegają uzupełnieniu	776
2.5.1. Kontrola w zakresie spełnienia wymagań formalnych apelacji ...	776
2.5.2. Kontrola w zakresie spełnienia wymagań konstrukcyjnych apelacji ...	779
2.5.2.1. Uwagi wstępne	779
2.5.2.2. Oznaczenie zaskarżonego wyroku	780
2.5.2.3. Zarzuty apelacyjne, nowe fakty i dowody oraz wnioski apelacyjny	783
2.5.2.4. Czynności poprzedzające rozpoznanie sprawy. Odpowiedź na apelację	785
2.6. Rozpoznanie sprawy. Ocena zarzutów apelacyjnych	786
2.6.1. Uwagi wstępne	786
2.6.2. Zarzuty co do podstawy faktycznej rozstrzygnięcia	788
2.6.3. Zarzut niewyjaśnienia sprawy oraz sprzeczności istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału	789
2.6.4. Zarzut przekroczenia przez sąd granic swobodnej oceny dowodów	791
2.6.5. Zarzut materialnoprawny nierozpoznania istoty sprawy	795
2.6.6. Nowe fakty i dowody	797
2.6.7. Nieważność postępowania	799
2.6.8. Rozpoznanie postanowień sądu pierwszej instancji, które nie podlegały zaskarżeniu	802
2.6.9. Zakres zaskarżenia oraz zakaz <i>reformationis in peius</i>	804
2.6.10. Zakaz zmiany żądania	808
2.6.11. Wzory orzeczeń sądu drugiej instancji	809
2.7. Wniosek o zwrot spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia albo o przywrócenie stanu poprzedniego (restrytucja)	813
2.7.1. Uwagi ogólne	813
2.7.2. Charakter prawny przepisów o restrytucji	815
2.7.3. Termin do złożenia wniosku. Właściwość sądu	816
2.7.3.1. Wniosek złożony na podstawie art. 338 k.p.c.	816
2.7.3.2. Wniosek zgłoszony w postępowaniu wywołanym skargą o wznowienie postępowania	817
2.7.3.3. Wniosek zgłoszony w postępowaniu wywołanym skargą kasacyjną	818
2.7.4. Dochodzenie w osobnym procesie naprawienia szkody poniesionej wskutek wydania lub wykonania wyroku	819

2.8. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (wyciąg)	820
2A. Apelacja w postępowaniu uproszczonym	821
2A. 1. Uwagi ogólne	821
2A. 2. Odrębności apelacji i postępowania apelacyjnego	821
2B. Apelacja w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń	823
2B. 1. Uwagi wstępne	823
2B. 2. Odrębności apelacji i postępowania apelacyjnego	823
3. Skarga kasacyjna	824
3.1. Charakter postępowania kasacyjnego	824
3.2. Dopuszczalność skargi kasacyjnej	825
3.2.1. Uwagi wstępne	825
3.2.2. Orzeczenia podlegające zaskarżeniu	826
3.2.3. Termin do wniesienia skargi kasacyjnej	829
3.2.4. Podmioty uprawnione do wniesienia skargi kasacyjnej	830
3.2.5. Przymus adwokacko-radcowski	831
3.2.6. Wymagania formalne zwykłe oraz wymagania konstrukcyjne skargi kasacyjnej	832
3.2.6.1. Treść zwykłych wymagań formalnych skargi kasacyjnej	833
3.2.6.2. Treść konstrukcyjnych wymagań skargi kasacyjnej	835
3.2.7. Fakultatywne składniki skargi kasacyjnej	849
3.2.7.1. Wniosek o rozpoznanie skargi na rozprawie	849
3.2.7.2. Wniosek restytucyjny	849
3.2.7.3. Niewłaściwość Sądu Najwyższego do rozpoznania wniosku o wstrzymanie wykonania zaskarżonego orzeczenia	850
3.3. Odpowiedź na skargę kasacyjną	851
3.4. Orzeczenia rozstrzygające skargę kasacyjną	853
3.4.1. Odrzucenie skargi. Odmowa przyjęcia lub przyjęcie skargi do rozpoznania	853
3.4.2. Rozpoznanie merytoryczne skargi kasacyjnej	855
4. Zażalenie	855
4.1. Zażalenie w postępowaniu rozpoznawczym. Uwagi ogólne	855
4.1.1. Zasady uzasadniania i doręczania postanowień oraz regulacje szczególne	859
4.1.2. Zażalenie do sądu drugiej instancji na postanowienie sądu pierwszej instancji	862
4.1.3. Zażalenie do innego składu sądu pierwszej instancji	868
4.1.4. Zażalenie do Sądu Najwyższego	870
4.1.5. Zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji	876
4.1.6. Zażalenie wniesione jedynie dla zwłoki w postępowaniu	879
4.2. Zażalenie w postępowaniu zabezpieczającym	880

4.3. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie klauzuli wykonalności	881
4.4. Zażalenie w postępowaniu egzekucyjnym	886
4.4.1. Uwagi ogólne o środkach zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym	886
4.4.2. Szczególne cechy zażalenia	888
4.4.3. Dopuszczalność zażalenia	889
4.4.4. Rodzaje zażaleń	891
4.4.4.1. Zażalenie na postanowienia sądu kończące postępowanie egzekucyjne (art. 394 § 1 <i>in principio</i> w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.)	891
4.4.4.2. Zażalenie na postanowienia wymienione w części enumeratywnej art. 394 § 1 oraz art. 394 ^{1a} k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., tj. niekończące postępowania egzekucyjnego, jeżeli przewidziane w nim przypadki są aktualne w postępowaniu egzekucyjnym	895
4.4.4.3. Zażalenie na postanowienia wymienione w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego w części dotyczącej postępowania egzekucyjnego	896
4.4.4.4. Zażalenie w postępowaniu dotyczącym wykonalności orzeczenia sądu zagranicznego lub rozstrzygnięcia innego organu oraz ugody zawartej przed takim sądem lub organem (art. 1151 ¹ § 2 k.p.c.)	929
5. Skarga o wznowienie postępowania	930
5.1. Charakter skargi	930
5.2. Dopuszczalność skargi	932
5.2.1. Orzeczenia podlegające zaskarżeniu skargą	932
5.2.2. Właściwość sądu oraz termin do wniesienia skargi	934
5.2.3. Wymagania formalne zwykłe oraz konstrukcyjne skargi	936
5.2.4. Podstawy wznowienia	937
5.2.5. Fakultatywne składniki skargi	943
5.3. Przebieg postępowania wznowieniowego	944
5.4. Zaskarżalność orzeczeń wydanych w następstwie rozpoznania skargi	947
6. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia ...	949
6.1. Uwagi wstępne	949
6.2. Odpowiedzialność państwa za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej	950
6.2.1. Ogólne przesłanki odpowiedzialności	951
6.2.2. Szczególne przesłanki odpowiedzialności	953
6.2.3. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną działalnością władczą w sferze legislacyjnej	954

6.2.4. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną niewydaniem orzeczenia lub decyzji administracyjnej	955
6.2.5. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną wydaniem orzeczenia lub decyzji administracyjnej	955
6.3. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	957
6.3.1. Uwagi wstępne	957
6.3.2. Pojęcie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia ...	958
6.3.3. Dopuszczalność skargi	960
6.3.3.1. Uwagi wprowadzające	960
6.3.3.2. Orzeczenia podlegające zaskarżeniu skargą	961
6.3.3.3. Podmioty uprawnione do wniesienia skargi	962
6.3.3.4. Termin do wniesienia skargi. Przymus adwokacko-radcowski	962
6.3.3.5. Wymagania formalne zwykłe oraz konstrukcyjne skargi	964
6.3.4. Przyjęcie i odmowa przyjęcia skargi do rozpoznania	972
6.3.5. Uwzględnienie oraz oddalenie skargi	973
7. Skarga nadzwyczajna	975
7.1. Uwagi ogólne	975
7.2. Dopuszczalność skargi	976
7.2.1. Orzeczenia podlegające zaskarżeniu skargą i jej podstawy	976
7.2.2. Termin do wniesienia skargi	977
7.2.3. Podmioty uprawnione do wniesienia skargi	978
7.2.4. Wymagania formalne i konstrukcyjne skargi	978
7.3. Odpowiedź na skargę	980
7.4. Rozpoznanie skargi	981
7.4.1. Odrzucenie skargi	981
7.4.2. Orzeczenia merytoryczne	982
7.5. Konkurencja skargi nadzwyczajnej ze skargą o wznowienie postępowania, skargą kasacyjną oraz skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	984
8. Skarga na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki	986
8.1. Uwagi wstępne	986
8.2. Charakter prawny skargi	987
8.3. Strony postępowania. Właściwość sądu	988
8.4. Obligatoryjne i fakultatywne składniki skargi	988
8.5. Pojęcie przewlekłości postępowania	989
8.6. Postępowanie sprawdzające	991
8.7. Zaskarżalność orzeczenia rozstrzygającego skargę	992
9. Skarga na orzeczenie referendarza sądowego	999
10. Zastrzeżenie do zarządzenia asystenta sędziego	1000

Rozdział XXVIII

Postępowania odrębne (wybrane zagadnienia)	1002
1. Uwagi wstępne	1002
2. Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy oraz ubezpieczeń społecznych	1003
2.1. Pojęcie sprawy z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	1003
2.2. Najistotniejsze odrębności według przepisów ogólnych dla postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy oraz ubezpieczeń społecznych	1005
2.2.1. Inne odrębności w postępowaniu w sprawach z zakresu prawa pracy	1008
2.2.2. Postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych	1009
3. Postępowanie w sprawach gospodarczych	1012
3.1. Uwagi ogólne	1012
3.2. Definicja sprawy gospodarczej	1012
3.3. Najistotniejsze odrębności w postępowaniu w sprawach gospodarczych	1016
3.3.1. Pozew i odpowiedź na pozew	1016
3.3.2. Postępowanie dowodowe	1016
3.3.2.1. Umowy dowodowe	1016
3.3.2.2. Zasada prymatu dowodu z dokumentu nad innymi dowodami	1019
3.3.2.3. Dowód z zeznań świadków	1019
3.3.2.4. Przytaczanie twierdzeń i dowodów oraz ich pomijanie jako spóźnionych	1020
3.4. Udzielanie stronom pouczeń	1021
3.5. Przekazanie sprawy sądowi właściwemu	1022
3.6. Inne istotne odrębności postępowania gospodarczego	1023
4. Postępowanie nakazowe	1025
4.1. Istota postępowania, właściwość sądu, pozew nakazowy	1025
4.2. Dwufazowe badanie dokumentów załączonych do pozwu	1027
4.3. Nakaz zapłaty	1028
4.4. Nakaz zapłaty jako tytuł zabezpieczenia. Doręczenie nakazu zapłaty ...	1032
4.5. Nakaz zapłaty jako tytuł egzekucyjny	1032
4.6. Zarzuty od nakazu zapłaty	1033
4.7. Postępowanie po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty	1038
5. Postępowanie upominawcze	1042
5.1. Istota postępowania. Przesłanki wydania nakazu zapłaty	1042
5.1.1. Doręczenie nakazu zapłaty	1046
5.2. Sprzeciw od nakazu zapłaty	1046
5.2.1. Istota i przesłanki dopuszczalności sprzeciwu	1046
5.2.2. Obligatoryjne składniki sprzeciwu	1048

5.2.3. Fakultatywne składniki sprzeciwu	1049
5.2.4. Czynności po wniesieniu sprzeciwu	1050
5.2.5. Postanowienie stwierdzające utratę mocy nakazu zapłaty	1051
5.3. Skarga na postanowienie referendarza sądowego zawarte w nakazie zapłaty rozstrzygające o kosztach procesu	1051
6. Elektroniczne postępowanie upominawcze	1052
6.1. Uwagi ogólne	1052
6.2. Wnoszenie i doręczanie pism drogą elektroniczną	1054
6.3. Pozew	1055
6.4. Przesłanki wydania nakazu zapłaty	1055
6.4.1. Doręczenie nakazu zapłaty	1056
6.5. Sprzeciw od nakazu zapłaty	1057
6.6. Postępowanie po wniesieniu sprzeciwu	1059
6.6.1. Możliwość ponownego wniesienia pozwu w innym postępowaniu	1059
6.7. Pełnomocnictwo	1060
7. Postępowanie uproszczone	1060
7.1. Właściwość sądu. Rodzaje spraw	1060
7.2. Wzajemne relacje postępowania uproszczonego i innych postępowań odrębnych	1062
7.3. Najistotniejsze odrębności postępowania uproszczonego	1062
8. Postępowanie w sprawach o naruszenie posiadania	1066
9. Europejskie postępowanie w sprawach transgranicznych	1069
9.1. Uwagi ogólne	1069
9.2. Europejskie postępowanie nakazowe	1070
9.2.1. Uwagi wstępne	1070
9.2.2. Warunki rozpoznania sprawy w europejskim postępowaniu nakazowym	1071
9.2.3. Wyłączenie stosowania przepisów o innych postępowaniach odrębnych	1072
9.2.4. Właściwość rzeczowa i miejscowa sądu	1072
9.2.5. Kompetencje referendarza sądowego	1073
9.2.6. Posiedzenie sądowe	1073
9.2.7. Pozew	1073
9.2.8. Europejski nakaz zapłaty co do części roszczenia	1074
9.2.9. Sprzeciw od europejskiego nakazu zapłaty	1075
9.2.10. Skutki prawne wniesienia sprzeciwu	1078
9.2.11. Ponowne badanie europejskiego nakazu zapłaty w państwie pochodzenia	1078
9.2.12. Stwierdzenie wykonalności europejskiego nakazu zapłaty	1080
9.2.13. Wykonalność europejskiego nakazu zapłaty	1080
9.2.14. Postępowanie o nadanie klauzuli wykonalności europejskiemu nakazowi zapłaty	1082

10. Europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń	1083
10.1. Postępowanie	1083
10.2. Zakończenie postępowania	1087

Rozdział XXIX

Czynności sądu państwowego w związku z postępowaniem przed sądem polubownym	1092
1. Uwagi wstępne	1092
2. Zapis na sąd polubowny	1094
3. Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego	1096
4. Kompetencje sądu państwowego	1102
5. Postępowanie przed sądem państwowym wywołane skargą oraz postępowanie remisyjne	1103
6. Uznanie i stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej	1107

Rozdział XXX

Postępowanie zabezpieczające (wybrane zagadnienia)	1110
1. Istota i charakter postępowania zabezpieczającego	1110
2. Przesłanki udzielenia zabezpieczenia	1112
3. Legitymacja w postępowaniu zabezpieczającym	1114
4. Sposoby zabezpieczenia, zasady orzekania o zabezpieczeniu. Wykonanie postanowień o udzieleniu zabezpieczenia	1114
4.1. Uwagi wstępne	1114
4.2. Zabezpieczenie roszczeń pieniężnych	1115
4.3. Zabezpieczenie roszczeń niepieniężnych	1121
4.4. Zabezpieczenie w sprawach o alimenty oraz roszczeń wymienionych w art. 753 ¹ k.p.c.	1122
4.5. Zabezpieczenie przyszłych roszczeń alimentacyjnych związanych z ustaleniem ojcostwa	1124
4.6. Postępowanie zabezpieczające w sprawach rodzinnych (art. 445 i 445 ¹ k.p.c.) oraz w sprawach pieczy nad małoletnimi dziećmi i kontaktów z dzieckiem (art. 756 ¹ k.p.c.).	1125

Rozdział XXXI

Czynności sądu w postępowaniu egzekucyjnym i klauzulowym (wybrane zagadnienia)	1130
1. Organy egzekucyjne i ich właściwość. Czynności egzekucyjne. Nadzór sądowy nad czynnościami komornika	1130
1.1. Organy egzekucyjne i ich właściwość	1130
1.2. Czynności egzekucyjne	1132
1.3. Nadzór sądowy nad czynnościami komornika	1132
2. Środki zaskarżenia	1140

2.1. Skarga na czynności komornika	1141
2.1.1. Forma skargi oraz termin do jej wniesienia. Właściwość sądu	1145
2.1.2. Rozpoznanie skargi. Zaskarżalność postanowienia rozstrzygającego skargę	1148
2.1.3. Obciążenie komornika kosztami postępowania skargowego ...	1150
2.1.4. Stosowanie art. 132 k.p.c.	1152
2.1.5. Skarga przewidziana w przepisach szczególnych	1153
2.1.5.1. Skarga na udzielenie przybicia	1153
2.1.5.2. Skarga na postanowienie komornika o ukaraniu grzywną	1155
2.1.5.3. Skarga na czynności komornika w toku licytacji w egzekucji z nieruchomości	1157
2.2. Zastrzeżenia do oszacowania zajętych ruchomości	1158
2.3. Środki zaskarżenia przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej z egzekucji	1160
2.3.1. Rodzaje planów podziału	1160
2.3.2. Zarzuty przeciwko planowi podziału sporządzonego przez komornika	1162
2.3.3. Zarzuty przeciwko planowi podziału sporządzonego przez zarządcę	1164
2.3.3.1. Kognicja sądu rozpoznającego zarzuty	1164
2.3.3.2. Zaskarżalność postanowień rozstrzygających o zarzutach	1166
2.3.4. Skarga na plan podziału sporządzony przez zarządcę przymusowego	1166
2.4. Skarga na postanowienie referendarza sądowego w postępowaniu egzekucyjnym i klauzulowym	1167
2.5. Zażalenie w postępowaniu egzekucyjnym	1168
3. Postępowanie o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności ...	1168
3.1. Uwagi ogólne	1168
3.2. Postanowienie klauzulowe	1170
3.3. Właściwość sądu	1173
3.4. Wniosek o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności. Klauzula nadawana przez sąd z urzędu	1173
3.5. Rozpoznanie wniosku	1175
3.5.1. Termin rozpoznania wniosku. Posiedzenie i skład sądu	1175
3.5.2. Kognicja sądu	1176
3.5.2.1. Oznaczenie w klauzuli wykonalności zakresu egzekucji	1177
3.5.2.2. Oddalenie wniosku	1179
3.6. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie klauzuli wykonalności ...	1184
3.7. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (wyciąg)	1184

3.8. Regulacje szczególne w postępowaniu klauzulowym	1187
3.8.1. Postępowanie klauzulowe przeciwko małżonkowi dłużnika ...	1187
3.8.1.1. Egzekucja z określonych przedmiotów majątku wspólnego małżonków mimo braku klauzuli przeciwko małżonkowi dłużnika	1188
3.8.1.2. Ograniczenie odpowiedzialności małżonka dłużnika do majątku objętego wspólnością ustawową	1190
3.8.1.3. Ograniczenie odpowiedzialności małżonka dłużnika do przedsiębiorstwa wchodzącego w skład majątku wspólnego	1193
3.8.2. Klauzula wykonalności w wypadku przejścia uprawnień lub obowiązku po powstaniu tytułu egzekucyjnego	1194
3.8.3. Klauzula wykonalności przeciwko nabywcy przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego	1198
3.8.3.1. Uwagi ogólne	1198
3.8.3.2. Niemożność uzyskania lub trudności z uzyskaniem dokumentu stwierdzającego zbycie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego	1200
3.8.3.3. Zakres podmiotowy tytułu wykonawczego wystawionego przeciwko zbywcy przedsiębiorstwa ...	1201
3.8.3.4. Zbycie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego po wszczęciu postępowania egzekucyjnego	1203
3.8.4. Inne przypadki nadawania klauzuli wykonalności	1204
3.8.4.1. Tytuł egzekucyjny przeciwko współnikom spółek osobowych	1204
3.8.4.2. Tytuł egzekucyjny przeciwko spółce córce partnera prywatnego	1204
3.8.4.3. Tytuł egzekucyjny przeciwko spadkobiercom	1205
3.8.4.4. Tytuł egzekucyjny przeciwko zarządcy masy majątkowej, kuratorowi spadku, zarządcy sukcesyjnemu, wykonawcy testamentu	1205
4. Wyjawienie majątku	1205
4.1. Uwagi wstępne	1205
4.2. Wniosek o wyjawienie majątku	1207
4.3. Posiedzenie sądu. Środki przymusu	1208
4.4. Postanowienie w przedmiocie wyjawienia majątku	1211
4.5. Nowy wykaz i przyrzeczenie	1211
5. Czynności sądu w egzekucji z nieruchomości	1212
5.1. Uwagi wstępne	1212
5.2. Stadium zajęcia nieruchomości	1213
5.3. Stadium opisu i oszacowania	1218
5.4. Stadium licytacji	1219
5.5. Stadium przybicia	1221

5.6. Stadium przysądzenia własności	1228
5.7. Plan podziału sumy uzyskanej w egzekucji z nieruchomości. Zaskarżenie planu podziału do sądu	1232
6. Egzekucja świadczeń niepieniężnych, w której organem egzekucyjnym jest sąd	1232
6.1. Uwagi wstępne	1232
6.2. Egzekucja oświadczenia woli	1233
6.3. Egzekucja czynności zastępowalnej	1238
6.4. Egzekucja wykonania czynności, której za dłużnika nie może wykonać inna osoba (czynności niezastępowalnej), oraz egzekucja zaniechania pewnej czynności lub nieprzeszkadzania czynności wierzyciela	1243
6.4.1. Środki przymusu	1243
6.4.2. Stosunek między grzywną a zapłatą określonej sumy pieniężnej na rzecz wierzyciela	1245
6.4.3. Podstawa egzekucji wykonania czynności niezastępowalnej oraz egzekucji obowiązku zaniechania pewnej czynności lub nieprzeszkadzania czynności wierzyciela	1246
6.4.4. Właściwość sądu	1249
6.4.5. Wniosek o wszczęcie egzekucji	1249
6.4.6. Fazy egzekucji wykonania czynności niezastępowalnej	1251
6.4.7. Przebieg egzekucji obowiązku zaniechania pewnej czynności lub nieprzeszkadzania czynności wierzyciela	1254
6.4.8. Zamiana grzywny na areszt. Zarządzenie wykonania aresztu ...	1256
7. Odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką oraz wykonywanie kontaktów z dzieckiem	1258
Skorowidz	1261

WYKAZ SKRÓTÓW

Biul. SN	– Biuletyn Sądu Najwyższego
d.k.p.c.	– rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 29.11.1930 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 1950 r. Nr 43, poz. 394 ze zm.) – nie obowiązuje
d.u.k.s.c.	– ustawa z 13.06.1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2002 r. Nr 9, poz. 88 ze zm.) – nie obowiązuje
EKPCz	– Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)
IC	– Izba Cywilna. Biuletyn Sądu Najwyższego
instr. sąd.	– zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z 19.06.2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej (Dz.Urz. MS z 2019 r. poz. 138 ze zm.)
k.c.	– ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1740)
k.k.	– ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1444)
k.k.w.	– ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. z 2020 r. poz. 523 ze zm.)
Konstytucja RP	– Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze sprost. i zm.)
k.p.	– ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1320 ze zm.)
k.p.c.	– ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 1575 ze zm.)
k.r.o.	– ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1359)
k.s.h.	– ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1526)
k.z.	– rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.10.1933 r. – Kodeks zobowiązań (Dz.U. Nr 82, poz. 598 ze zm.) – nie obowiązuje
LEX	– System Informacji Prawnej LEX
M.P.	– Monitor Polski
MPB	– Monitor Prawa Bankowego
M. Prawn.	– Monitor Prawniczy
NP	– Nowe Prawo
NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
ONSA	– Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
OSA	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSAB	– Orzecznictwo Sądów Apelacji Białostockiej

OSAiSN	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych i Sądu Najwyższego
OSN	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego (do 1962 r.)
OSNAPiUS	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna (od 1995 r.)
OSNC-ZD	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna – Zbiór Dodatkowy
OSNCP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna oraz Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (od 1963 r. do 1994 r.)
OSNP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych (od 2003 r.)
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPiKA	– Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, seria A
PES	– Problemy Egzekucji Sądowej
PiP	– Państwo i Prawo
PPC	– Polski Proces Cywilny
PPE	– Przegląd Prawa Egzekucyjnego
PPH	– Przegląd Prawa Handlowego
pr. bank.	– ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2020 r. poz. 1896 ze zm.)
pr. not.	– ustawa z 14.02.1991 r. – Prawo o notariacie (Dz.U. z 2020 r. poz. 1192 ze zm.)
Prok. i Pr.	– Prokuratura i Prawo
pr. pras.	– ustawa z 26.01.1984 r. – Prawo prasowe (Dz.U. z 2018 r. poz. 1914)
pr. restr.	– ustawa z 15.05.2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2020 r. poz. 814 ze zm.)
Pr. Sp.	– Prawo Spółek
pr. up.	– ustawa z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2020 r. poz. 1228)
PS	– Przegląd Sądowy
PUG	– Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
PUSiG	– Przegląd Ubezpieczeń Społecznych i Gospodarczych
p.w.k.p.c.	– ustawa z 17.11.1964 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 297 ze zm.)
r.d.p.s.	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 6.05.2020 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym (Dz.U. z 2020 r. poz. 819 ze zm.)
reg. sąd.	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 18.06.2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1141 ze zm.)
rozp. CIKW	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 14.08.2003 r. w sprawie Centralnej Informacji Ksiąg Wieczystych (Dz.U. Nr 162, poz. 1571 ze zm.) – nie obowiązuje
rozp. o doręcz.	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 12.10.2010 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym (Dz.U. z 2013 r. poz. 1350) – nie obowiązuje
rozp. opł. adw.	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.)

- rozp. opł. rad. pr. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 265)
- rozporządzenie nr 1896/2006 – rozporządzenie (WE) nr 1896/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z 12.12.2006 r. ustanawiające postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty (Dz.Urz. UE 2006 L 399/1 ze zm.)
- rozporządzenie nr 805/2004 – rozporządzenie (WE) nr 805/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z 21.04.2004 r. w sprawie utworzenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych (Dz.Urz. UE 2004 L 143/15 ze zm.)
- rozporządzenie nr 861/2007 – rozporządzenie (WE) nr 861/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z 11.07.2007 r. ustanawiające europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń (Dz.Urz. UE 2007 L 199/1 ze zm.)
- rozp. wpis sąd. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 17.12.1996 r. w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 154, poz. 753 ze zm.) – obowiązywało do 1.03.2006 r.
- RPO – Rzecznik Praw Obywatelskich
- SA – Sąd Apelacyjny
- SN – Sąd Najwyższy
- TK – Trybunał Konstytucyjny
- u.g.n. – ustawa z 21.08.1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2020 r. poz. 65 ze zm.)
- u. kom. sąd. – ustawa z 22.03.2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 121 ze zm.)
- u.KRS – ustawa z 20.08.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. z 2019 r. poz. 1500 ze zm.)
- u.k.s.c. – ustawa z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 755 ze zm.)
- u.k.w.h. – ustawa z 6.07.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. z 2019 r. poz. 2204 ze zm.)
- u.PG – ustawa z 8.07.2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (Dz.U. z 2013 r. poz. 1150 ze zm.) – nie obowiązuje
- u.PGRP – ustawa z 15.12.2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2020 r. poz. 762 ze zm.)
- u.s.p. – ustawa z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 365 ze zm.)
- ustawa nowelizująca z 16.09.2011 r. – ustawa z 16.09.2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 233, poz. 1381)
- ustawa o SN – ustawa z 8.12.2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2019 r. poz. 825 ze zm.)
- u.w.a.rz.w. – ustawa z 23.01.2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz.U. z 2019 r. poz. 1464)
- u.w.l. – ustawa z 24.06.1994 r. o własności lokali (Dz.U. z 2020 r. poz. 1910)
- u.z.z.m.p. – ustawa z 6.12.2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz.U. z 2020 r. poz. 735 ze zm.)
- Zb. Orz. – Zbiór Orzeczeń

PRZEDMOWA

Metodyka oznacza zbiór metod postępowania, efektywnych ze względu na wyznaczony cel, określających sposób wykonania zadań trudnych, zwykle wymagających rozwiązania konkretnych problemów. Praca sędziego jest wypełniona tego rodzaju zadaniami. Ich rozwiązywanie wymaga doskonałej znajomości zarówno prawa materialnego, jak i prawa procesowego. W pracy sędziego sama znajomość obu dziedzin prawa z reguły okazuje się niewystarczająca. Cel pracy sędziego, którym jest nie tylko trafne rozstrzygnięcie spraw, ale również rozpoznawanie ich w rozsądnym terminie, z poszanowaniem gwarancji procesowych stron postępowania sądowego, zostanie osiągnięty, jeśli czynności sędziego będą podejmowane w sposób metodyczny, a więc planowy, racjonalny i zgodny z regułami działania pragmatycznego. W realizacji tego celu ma pomóc przedstawione opracowanie.

Pierwsze wydanie książki (2005 r.) zostało opracowane z myślą o aplikantach, referendarzach sądowych oraz sędziach z niewielkim doświadczeniem zawodowym. Kolejne wydania zostały przystosowane do potrzeb szerszego grona odbiorców, publikacja okazała się bowiem przydatna dla sędziów orzekających na wszystkich szczeblach sądownictwa, a także w pracy zawodowych pełnomocników procesowych oraz komorników. Stanowi cenną pomoc także w pracy asystentów sędziów oraz w szkoleniu aplikantów sądowych, adwokackich, radcowskich i komorniczych. Służy również studentom i uczestnikom seminariów uniwersyteckich, poszukujących wiedzy wykraczającej poza standardowy podręcznik z postępowania cywilnego. Nierzadko powoływana jest w piśmiennictwie prawniczym.

Książka przedstawia postępowanie cywilne w ujęciu praktycznym. Czynności sądu są omówione – ze względu na konieczność zachowania określonych ram tego opracowania – w zakresie wyznaczonym przepisami zasadniczego trybu postępowania cywilnego, jakim jest proces, ze wskazaniem odpowiedniego ich stosowania w postępowaniu nieprocesowym (art. 13 § 2 k.p.c.). Z tych samych powodów w poprzednich wydaniach książki zrezygnowano z cytowania poglądów przedstawicieli nauki. W obecnym wydaniu, nie odstępując co do zasady od tej formuły, wskazano piśmiennictwo, z reguły najnowsze, poświęcone w szczególności nowym przepisom. Lektura sugerowanych opracowań, z konieczności tylko wybranych, z pominięciem wielu

innych wartościowych wypowiedzi, pozwala poznać w ujęciu doktrynalnym zagadnienia poruszone w *Metodyce*.

Poszczególne rozdziały książki zawierają tytuły i podtytuły, w zasadzie są opracowane według kolejności przyjętej w Kodeksie postępowania cywilnego, co ułatwia szybkie dotarcie do poszukiwanego rozwiązania sytuacji procesowych powstających w praktyce sądowej. Sprzyja temu także szczegółowo opracowany indeks rzeczowy.

Metodyka w wielu fragmentach została rozbudowana i znacznie zmieniona w związku z koniecznością przystosowania jej treści do nowego stanu prawnego, ukształtowanego na podstawie aktów prawnych, które weszły w życie po ostatnim jej wydaniu w 2014 r. Przebudowa procedury cywilnej miała niebagatelny wpływ na treść książki, nie tylko przez dodanie nowych rozdziałów poświęconych nowym regulacjom prawnym, ale także na skutek omówienia dokonanych zmian w niemal wszystkich dotychczasowych rozdziałach. Przedstawiając nowy system gromadzenia materiału procesowego, odmienny od poprzednio obowiązujących reguł prekluzji procesowej oraz dyskrecyjnej władzy sędziego, komentarzem objęto nowe przepisy dotyczące postępowania przygotowawczego, pism przygotowawczych, posiedzenia przygotowawczego, planu rozprawy, reguł przytaczania przez strony twierdzeń i dowodów oraz skutków przytoczeń spóźnionych. Wskazując na obowiązek sądu udzielania stronom pouczeń odnośnie do czynności procesowych, a także – stanowiący *novum* w krajowej procedurze cywilnej – obowiązek pouczenia przez sąd o prawdopodobnym wyniku sprawy oraz uprzedzeniu stron o możliwości podjęcia rozstrzygnięcia na innej podstawie prawnej, omówiono skutki zaniedbań sądu w tym zakresie, z jednoczesnym wskazaniem na zaniebania stron powodujące utratę prawa do powoływania się na uchybienia procesowe sądu. Komentarzem objęto nowe regulacje dotyczące nadużycia prawa procesowego oraz związane z ciężarem wspierania postępowania przez strony, wskazując na skutki procesowe wynikające z niedostosowania czynności procesowych stron do zmienionej procedury.

Tematykę pozwu i powództwa poszerzono uwagami dotyczącymi pisma niebędącego pozwem oraz powództwa oczywiście bezzasadnego. Wskazano – w kontekście systemu prekluzji dowodowej, obowiązującej w przywróconym postępowaniu w sprawach gospodarczych – na odrębne regulacje dotyczące pozwu i odpowiedzi na pozew, powództwa wzajemnego, przedmiotowej i podmiotowej zmiany powództwa, a także ograniczeń dowodowych związanych z przewidzianą w tym postępowaniu możliwością zawarcia przez strony umowy dowodowej. Regulacje obowiązujące w tym postępowaniu umiejscowiono w odpowiednich rozdziałach książki oraz w rozdziale poświęconym odrębnemu postępowaniu w sprawach gospodarczych. Zwrócono uwagę na istotne zmiany w przepisach regulujących inne postępowania odrębne. Treść książki poszerzona została w rozdziałach zawierających omówienie takich instytucji procesowych jak: skład sądu, właściwość sądu, wyłączenie sędziego, zdolność sądowa, reprezentacja Skarbu Państwa, doręczenia, dowodzenie, wyrokowanie.

Zakres tematyczny publikacji został poszerzony przez omówienie nowego stanu prawnego w zakresie sporządzania i doręczania uzasadnień wyroków i postanowień. Omówiono czynności sądu w postępowaniach zabezpieczającym, o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności oraz egzekucyjnym. Liczne zmiany ustawodawcze wymusiły opracowanie na nowo podrozdziałów poświęconych skardze na czynności komornika w kontekście sprawowanego przez sąd z urzędu nadzoru judykacyjnego nad komornikiem, a także innym środkiem zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym.

Środki zaskarżenia zostały omówione – podobnie jak w poprzednich wydaniach publikacji – w zakresie niezbędnym w pracy sędziego. Ich szerokie i praktyczne omówienie Czytelnik odnajdzie w mojej książce *Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych*, Warszawa 2020, mającej dla niniejszej publikacji charakter komplementarny. Mimo tego zastrzeżenia szerzej omówiono postępowanie apelacyjne, zażaleniowe i kasacyjne. Obecnie w postępowaniu rozpoznawczym wyróżnić można aż sześć rodzajów zażalenia (zażalenie do innego składu sądu pierwszej instancji, zażalenie do sądu drugiej instancji na postanowienie sądu pierwszej instancji, zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji, zażalenie zwykłe oraz tzw. kasatoryjne do Sądu Najwyższego oraz zażalenie wniesione jedynie dla zwłoki w postępowaniu). Omówiono nowy nadzwyczajny środek zaskarżenia, jakim jest skarga nadzwyczajna, ze wskazaniem na relacje zachodzące między tym środkiem zaskarżenia oraz skargą kasacyjną, skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia oraz skargą o wznowienie postępowania.

Do licznie powołanych orzeczeń Sądu Najwyższego dodane zostały nowe, wydane w latach 2014–2020 r., mające istotne znaczenie dla przebiegu postępowania w sprawach cywilnych. Treść publikacji została wzbogacona przez przytoczenie na końcu rozdziałów przepisów Regulaminu urzędowania sądów powszechnych.

Henryk Pietrkowski

ZBIÓR ZASAD ETYKI ZAWODOWEJ SĘDZIÓW

(uchwała nr 16/2003 Krajowej Rady Sądownictwa z 19.02.2003 r.,
„Biuletyn KRS” nr 10)

Rozdział 1. Zasady ogólne

§ 1. Z pełnieniem urzędu sędziego wiążą się szczególne obowiązki oraz ograniczenia osobiste.

§ 2. Sędzia powinien zawsze kierować się zasadami uczciwości, godności, honoru, poczuciem obowiązku oraz przestrzegać dobrych obyczajów.

§ 3. Sędziemu nie wolno wykorzystywać swego statusu i prestiżu sprawowanego urzędu w celu wspierania interesu własnego lub innych osób. W szczególności sędzia nie powinien nadużywać posiadanego immunitetu.

§ 4. Sędzia powinien dbać o autorytet swojego urzędu, o dobro sądu, w którym pracuje, a także o dobro wymiaru sprawiedliwości i ustrojową pozycję władzy sądowniczej.

§ 5.1. Sędzia powinien przestrzegać zasad postępowania zawartych w niniejszym Zbiorze Zasad Etyki Zawodowej Sędziów (zwanym dalej Zbiorem).

2. Sędzia powinien unikać zachowań, które mogłyby przynieść ujmę godności sędziego lub osłabić zaufanie do jego bezstronności, nawet jeśli nie zostały uwzględnione w Zbiorze.

3. Sędzia, który naruszył zasady etyczne, powinien podjąć niezwłocznie działania zmierzające do usunięcia skutków tego naruszenia lub w inny sposób zadośćuczynić osobie dotkniętej takim postępowaniem.

4. Sędzia powinien wymagać od innych sędziów nienagannego zachowania i kierowania się zasadami etyki zawodowej, a na naganne zachowania odpowiednio reagować.

§ 6. Przyjęte w Zbiorze zasady etyki mają odpowiednie zastosowanie do sędziów w stanie spoczynku oraz asesorów, którym powierzono pełnienie czynności sędziowskich.

§ 7. Krajowa Rada Sądownictwa może zmieniać lub uzupełniać postanowienia Zbioru, a także dokonywać ich wykładni.

Rozdział 2. Zasady pełnienia służby

§ 8. We wszystkich przydzielonych sprawach sędzia ma obowiązek podejmować czynności bez zwłoki, bez narażania stron i Skarbu Państwa na niepotrzebne koszty.

§ 9.1. Sędzia nie może ulegać jakimkolwiek wpływom naruszającym jego niezawisłość, bez względu na ich źródło lub przyczynę.

2. W razie wystąpienia okoliczności, które mogą zagrozić niezawisłemu sprawowaniu urzędu, sędzia jest obowiązany niezwłocznie powiadomić odpowiedniego przełożonego.

§ 10. Sędzia powinien unikać zachowań, które mogłyby podważyć zaufanie do jego niezawisłości i bezstronności.

§ 11.1. Sędzia, wyjaśniając stronom kwestie proceduralne i podając motywy orzeczenia, powinien czynić to w sposób dla nich zrozumiały.

2. W motywach orzeczenia sędzia powinien unikać sformułowań wykraczających poza rzeczową potrzebę uzasadnienia stanowiska sądu mogących naruszać godność lub cześć podmiotów występujących w sprawie albo też osób trzecich.

§ 12.1. Sędzia powinien dbać o porządek i właściwy przebieg oraz odpowiedni poziom stosowania procedur, w których uczestniczy.

2. W odniesieniu do stron i innych osób uczestniczących w postępowaniu sędzia powinien zachowywać godną postawę, cierpliwość, grzeczność, a także wymagać od tych osób właściwego zachowania.

3. Sędzia powinien odpowiednio reagować w przypadku niewłaściwego zachowania osób uczestniczących w postępowaniu, w szczególności w razie okazywania przez te osoby uprzedzenia ze względu na rasę, płeć, wyznanie, narodowość, niepełnosprawność, wiek lub status społeczny albo majątkowy, czy z jakiegokolwiek innej przyczyny.

§ 13. Sędzia nie powinien wyrażać publicznie opinii na temat toczącego się lub mającego się toczyć postępowania.

§ 14.1. Sędzia powinien wykonywać swoje obowiązki w zakresie administracji sądowej sumiennie, mając na uwadze autorytet urzędu sędziego i dobro wymiaru sprawiedliwości.

2. Sędzia, wykonując funkcje zwierzchnie w sądownictwie, powinien troszczyć się o sprawy organizacyjne w sposób umożliwiający osiągnięcie najlepszych rezultatów w pracy przy respektowaniu zasady niezawisłości sędziowskiej.

§ 15. Sędzia może złożyć wniosek o wyłączenie od rozpoznania sprawy tylko wtedy, gdy istnieją do tego uzasadnione podstawy. Niedopuszczalne jest nadużywanie instytucji wyłączenia sędziego.

Rozdział 3. Zasady postępowania sędziego poza służbą

§ 16. Sędzia nie może żadnym swoim zachowaniem stwarzać nawet pozorów nierepektowania porządku prawnego.

§ 17.1. Sędzia powinien unikać kontaktów osobistych i jakichkolwiek związków ekonomicznych z innymi podmiotami, jeśli mogłyby one wzbudzać wątpliwości co do bezstronnego wykonywania obowiązków, bądź podważać prestiż i zaufanie do urzędu sędziowskiego.

2. Sędzia powinien dołożyć należytej staranności, żeby takie zachowanie nie było udziałem jego najbliższych.

§ 18.1. Sędzia powinien wykazywać nie budzącą wątpliwości rzetelność w swoich sprawach finansowych oraz skrupulatność w wypełnianiu wynikających stąd obowiązków.

2. Sędzia nie powinien podejmować działań finansowych, które mogą być odebrane jako wykorzystanie własnej pozycji sędziego.

§ 19. Sędziemu nie wolno przyjmować jakichkolwiek korzyści mogących wywołać odczucie, że stanowią próbę wpływu na jego osobę. Sędzia powinien dbać również o to, aby członkowie jego najbliższej rodziny nie przyjmowali takich korzyści.

§ 20. Sędzia, korzystając z ofert kierowanych wyłącznie do sędziów, powinien rozważyć, czy nie są one próbą wywarcia wpływu na jego osobę lub środowisko zawodowe, w którym on pracuje.

§ 21. Sędzia nie może świadczyć usług prawniczych.

§ 22. Sędzia nie może należeć do jakiegokolwiek organizacji działającej poza obowiązującym porządkiem prawnym lub w jakiegokolwiek formie ją wspierać.

Rozdział I

ZAGADNIENIA OGÓLNE

1. Prawo do sądu

Prawo do sądu jest uznawane za jedno z fundamentalnych praw obywateli. Określane jako prawo do wymiaru sprawiedliwości, a także jako prawo do ochrony prawnej, wyraża ideę zapewnienia każdemu człowiekowi uprawnienia do przedstawienia swej sprawy przed organami państwa, stwarzając gwarancję podejmowania decyzji sprawiedliwych, obiektywnych i słuszych.

Prawo do sądu może być przedmiotem rozważań na płaszczyźnie prawa międzynarodowego i prawa krajowego.

Podwaliny pod wspólne działanie międzynarodowej społeczności stworzyła – uchwalona przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych – Powszechna deklaracja praw człowieka z 10.12.1948 r. Pierwszym natomiast międzynarodowym aktem dotyczącym praw i wolności człowieka była Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4.11.1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.). Według art. 6 ust. 1 tej Konwencji: „Każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą przy rozstrzygnięciu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym albo o zasadności każdego oskarżenia w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej (...)”.

Kolejnym ważnym krokiem był Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych z 19.12.1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167), którego art. 14 odpowiada art. 6 Konwencji.

Powołane akty międzynarodowe zostały ratyfikowane przez Polskę i stanowią część porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (art. 91 ust. 1 Konstytucji RP).

Prawo do sądu, tworząc gwarancję podstawowych praw i wolności człowieka, nabrało współcześnie charakteru zasady uniwersalnej. W wielu systemach prawnych stanowi zasadę konstytucyjną wyrażoną wprost w ustawie zasadniczej lub wyprowadzoną z niej w drodze interpretacji.

Konstytucja RP formułuje „prawo do sądu”, stanowiąc w art. 45 ust. 1, że: „Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd”. Tę podstawową formułę prawa do sądu uzupełniają art. 77 ust. 2, zawierający zakaz zamykania drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw, oraz art. 78, wyrażający proceduralną zasadę instancyjności postępowania sądowego i decyzyjnego. Poszczególne instytucje konstytucyjne, do których odwołuje się art. 45 ust. 1, zostały skonkretyzowane w art. 173 (niezależność sądów i trybunałów), art. 177 (monopol sądów w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości) i w art. 178 ust. 1, stanowiącym o zasadzie niezawisłości sędziów, której gwarancje ujęte są w art. 178 ust. 2 i 3, art. 180 i 181.

Konstytucyjna formuła prawa do sądu może być rozpatrywana w dwu znaczeniach: jako zasada prawa konstytucyjnego i jako podmiotowe prawo jednostki.

W pierwszym znaczeniu zasada ta jest dyrektywą tworzenia prawa oraz dyrektywą interpretacyjną. Jako dyrektywa tworzenia prawa nie pozwala prawodawcy na stanowienie norm z nią sprzecznych, wymaga natomiast tworzenia norm z nią zgodnych, konkretyzujących tę zasadę. Jako dyrektywa interpretacyjna powinna być uwzględniana w procesie stosowania prawa przez wszystkie organy władzy publicznej. W razie wątpliwości, a więc w tych wypadkach, w których Konstytucja RP nie zawiera wyraźnego wyłączenia, konstytucyjne domniemanie przemawia za istnieniem prawa do sądu.

W drugim znaczeniu prawo do sądu jest prawem podmiotowym, tworzy podstawę roszczenia jednostki, co zwłaszcza przy bezpośrednim stosowaniu Konstytucji RP (art. 8 ust. 2) może być samodzielną podstawą prawną.

W literaturze prezentowany jest pogląd, że prawo do sądu jest odrębnym i niezależnym od innych powiązań normatywnych prawem przysługującym jednostce wobec państwa. W szczególności prawo to przysługuje na mocy postanowienia konstytucyjnego każdemu, niezależnie od istnienia i treści stosunku materialnoprawnego i wynikających z niego uprawnień i obowiązków. Zgodnie z tą koncepcją wartość prawa do sądu polega na tym, iż „jednostka mocą swej woli, odpowiednio uzewnętrznionej (np. wytoczenie powództwa, wniesienie środka odwoławczego), może – przy spełnieniu określonych warunków – zobowiązać właściwe organy państwowe (sądy) do podjęcia przewidzianych w ustawie działań, potrzebnych do rozpoznania sprawy i wydania orzeczenia. Innymi słowy – może uruchomić mechanizm związany ze wszczęciem i prowadzeniem postępowania przed sądem”.

Prawo do sądu w znaczeniu prawa jednostki należy rozpatrywać z uwzględnieniem jego zakresu podmiotowego oraz mając na względzie jego przedmiot i treść.

Podmiotowy zakres prawa do sądu w Konstytucji RP odpowiada normom prawa międzynarodowego. Zgodnie bowiem z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP „każdy” ma prawo do sądu, a według art. 77 ust. 2 „nikomu” w zakresie dochodzenia naruszonych wolności lub praw nie można, nawet w formie ustawy, „zamykać drogi sądowej”. Wobec tego, że zakres podmiotowy prawa do sądu jest wyznaczony przez pojęcie „każdy”, to nie może budzić wątpliwości, że prawo to przysługuje nie tylko osobom fizycznym, lecz także innym podmiotom występującym w obrocie prawnym, z tym zastrzeżeniem, że podmiotom prawa publicznego tylko wtedy, gdy nie występują jako organy władzy publicznej w sposób władczy, lecz gdy, jak inne podmioty, poszukują ochrony swych praw.

W ujęciu przedmiotowym prawo do sądu obejmuje nie tylko odpowiedzialność karną i ochronę cywilnoprawną, lecz także sprawy administracyjne. Wprawdzie tak szerokiego pojęcia „sprawa”, jako przedmiotu prawa do sądu, nie można wyprowadzić ze wspomnianych już przepisów prawa międzynarodowego ani z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, który nie określa dziedzin prawa, do których odnosi się prawo do sądu, to mocną podstawą ujmowania przedmiotu tego prawa jest – wyrażona w art. 2 Konstytucji RP – zasada demokratycznego państwa prawnego. Z zasady tej – ustanowionej przez parlament 29.12.1989 r. i wpisanej do art. 1 poprzedniej Konstytucji – Trybunał Konstytucyjny wywiódł prawo jednostki do rzetelnego i publicznego procesu, w którym są rozstrzygane jej prawa o charakterze administracyjnym, cywilnym, a także do postępowania w sprawach karnych (por. orzeczenie TK z 7.01.1992 r., K. 8/91, OTK 1992/1, poz. 5, s. 76; stanowisko to Trybunał Konstytucyjny potwierdził w wielu późniejszych orzeczeniach).

W rozważaniach nad zakresem konstytucyjnej zasady prawa do sądu istotne znaczenie ma unormowanie przyjęte w art. 77 ust. 2 Konstytucji RP. Przepis ten stanowi, że: „Ustawa nie może nikomu zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw”. Wyłączenie zatem drogi sądowej w kwestiach wolności lub praw może być ustanowione jedynie przepisami konstytucyjnymi.

Na tle takiego uregulowania powstaje pytanie, czy art. 77 ust. 2 ma na względzie prawa konstytucyjne (*sensu stricto*), czy także prawa przyznane na podstawie innych aktów normatywnych (*sensu largo*). Zgodnie z poglądem wyrażonym w literaturze, art. 45 ust. 1 Konstytucji RP obejmuje szerokie rozumienie praw, a więc także ustanowionych w drodze ustawy, natomiast art. 77 ust. 2 ogranicza się do praw konstytucyjnych. Teza ta została uzasadniona słusznym stwierdzeniem, że ustawa nie może zamykać drogi sądowej w materii konstytucyjnej (wolności i praw konstytucyjnych), natomiast takie ograniczenie byłoby możliwe (choć z reguły niepożądane) w odniesieniu do praw przyznanych na podstawie innych aktów normatywnych. Wątpliwości

w tym zakresie powinny być wyjaśnione przy założeniu konstytucyjnego domniemania prawa do sądu.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z 19.12.2003 r. (III CK 319/03, OSNC 2005/2, poz. 31) wyjaśnił, że pojęcie „sprawa” w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP ma charakter autonomiczny i obejmuje sprawy, które nie są sprawami cywilnymi, sądownoadministracyjnymi lub karnymi; sprawy te rozpoznaje sąd powszechny w postępowaniu cywilnym.

Na tle unormowań przyjętych w art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji RP uzasadnione jest także pytanie, jak należy rozumieć konstytucyjne pojęcie „droga sądowa”. Sąd Najwyższy w wyroku z 17.12.1997 r. (I CKN 370/97, OSNC 1998/7–8, poz. 116), przyjmując niedopuszczalność drogi sądowej (art. 1 k.p.c.) w sprawie o roszczenia majątkowe właściciela – powstałe w związku ze zwrotem wywłaszczonej nieruchomości – uznał, że użyte w art. 77 ust. 2 Konstytucji RP pojęcie „droga sądowa” oznacza drogę sądową *sensu largo*, obejmującą postępowanie przed jakimkolwiek sądem przewidzianym w art. 175 Konstytucji RP. Dochodząc do takiej konkluzji, słusznie – na tle wówczas obowiązujących uregulowań – zaznaczył, że skoro przekazanie tego rodzaju spraw organom administracji oznacza jednocześnie poddanie ich jurysdykcji Naczelnego Sądu Administracyjnego (art. 16 i 17 obowiązującej wtedy ustawy z 11.05.1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym – Dz.U. Nr 74, poz. 368 ze zm. w zw. z art. 184 Konstytucji RP), to zarzut zamknięcia drogi sądowej – wskutek odrzucenia pozwu na podstawie art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. – jest nieusprawiedliwiony. Ustawodawca polski, uznając, że instytucja drogi sądowej oraz przepisy procesowe z nią związane stanowią najpełniejszą gwarancję prawa do sądu, wprowadził do Kodeksu postępowania cywilnego 1.01.2004 r. dodatkowo art. 199¹ k.p.c., który stanowi, że sąd nie może odrzucić pozwu z tego powodu, że do rozpoznania sprawy właściwy jest organ administracji publicznej lub sąd administracyjny, jeżeli organ administracji publicznej lub sąd administracyjny uznały się w tej sprawie za niewłaściwe.

Prawo do sądu, które w piśmiennictwie określane jest także jako prawo do wymiaru sprawiedliwości, prawo do drogi sądowej, prawo do powództwa lub obrony przed sądem, pozostaje – w zakresie ochrony cywilnoprawnej – w ścisłym związku, jak już podkreślono, z prawem procesowym. Przyjęte bowiem w prawie procesowym unormowania stanowią gwarancje prawa do sądu. Z punktu widzenia tych gwarancji szczególnie znaczenia nabiera zagadnienie **przedmiotu procesu i dopuszczalności drogi sądowej**. Obie instytucje pozostają w ścisłym związku. Należy również pamiętać, że problematyka dopuszczalności drogi sądowej oraz przedmiotu procesu zawsze wywoływała wiele wątpliwości i sporów w doktrynie. Ponadto niektóre koncepcje dotyczące wymienionych zagadnień, obarczone w przeszłości założeniami ideologicznymi i ustrojowymi, miały wpływ na judykaturę okresu PRL, która pozostała „w spadku” orzeczenia oparte na założeniach sprzecznych z ideą współczesnej ochrony prawnej. Orzecznictwo z tamtego okresu – a zwłaszcza mająca moc zasady

prawnej uchwałą (7) Sądu Najwyższego z 20.04.1970 r. (III CZP 4/70, OSNCP 1970/9, poz. 146) – nie pozostawało bez wpływu na kwalifikowanie przez sądy powszechne, w ramach badania dopuszczalności drogi sądowej, roszczeń zgłaszanych przez powodów. W uchwale tej została wyrażona następująca zasada prawna: „1. Nie jest pozwem pismo, z którego treści wynika w sposób niewątpliwy brak żądania rozstrzygnięcia sporu o charakterze sprawy cywilnej, jak również brak okoliczności, z których żądanie takie mogłoby wynikać, ani też pismo, którego rzeczywistym celem jest poniżenie lub ośmieszenie drugiej strony albo innej osoby lub instytucji. 2. Nie jest dopuszczalna droga sądowa w wypadku, gdy z twierdzeń powoda lub przytoczonych przez niego okoliczności wynika w sposób oczywisty, że między powodem a pozwanym nie istnieje żaden stosunek prawny, który mógłby stanowić podstawę żądania pozwu”.

Przykładem wspomnianego wpływu tej uchwały na orzecznictwo sądów powszechnych było chociażby postanowienie jednego z sądów apelacyjnych z 17.12.1991 r. (I ACz 247/91, OSP 1994/12, poz. 245), w którym została sformułowana teza, że: „Zgłoszone przez powoda roszczenie procesowe musi znajdować usprawiedliwienie w prawie materialnym; w przeciwnym bowiem razie sprawa nie ma cech sprawy cywilnej”.

W powołanej uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego (teza druga) oraz postanowieniu sądu apelacyjnego konkluzje w postaci przyjętych tez zostały zaprezentowane w następstwie oceny przesłanki procesowej, jaką jest dopuszczalność drogi sądowej. Ocena ta jest jurydycznie błędna, a z punktu widzenia omawianego prawa do sądu jest wręcz niebezpieczna, oznacza bowiem w praktyce pozbawienie powoda jakiegokolwiek drogi do dochodzenia roszczenia. Pod wpływem współczesnego orzecznictwa Sądu Najwyższego zagadnienie prawa do sądu oraz problematyka dopuszczalności drogi sądowej są właściwie ujmowane, czego wyrazem są liczne pytania prawne z tego zakresu kierowane przez sądy powszechne do Sądu Najwyższego (por. rozdział IV pkt 2).

Współczesny ustawodawca kwestie związane z pismem wniesionym do sądu jako pozew, z którego nie wynika żądanie rozstrzygnięcia sporu o charakterze sprawy cywilnej, uregulował w art. 186¹ k.p.c., a ponadto unormował w art. 191¹ § 1–4 k.p.c. postępowanie związane z wniesieniem powództwa oczywiście bezzasadnego. Szerzej zob. rozdział XVIII pkt 2.

Regulacje przyjęte w prawie procesowym stanowią gwarancje prawa do sądu. Z ich punktu widzenia szczególnego znaczenia nabiera zagadnienie przedmiotu procesu i dopuszczalności drogi sądowej. Sędzia w zależności od rozumienia tych pojęć różnie będzie realizował prawo obywatela do sądu. Wskazane zależności są istotne, bowiem, jak trafnie podkreślił Sąd Najwyższy w wyroku z 16.09.2009 r. (I PK 59/09, LEX nr 550994) prawo do sądu nie oznacza, że sprawa musi zostać rozpoznana po myśli podmiotu, który ją kieruje, lecz oznacza, że sąd – o ile sprawa pozostaje

Henryk Pietrzkowski – sędzia Sądu Najwyższego (od kwietnia 2020 r. w stanie spoczynku), w sądownictwie pełnił służbę ponad 45 lat; członek Towarzystwa Naukowego Procesualistów Cywilnych; znany z wielu opracowań i artykułów z zakresu prawa cywilnego.

W *Metodyce* przedstawiono przebieg postępowania cywilnego w ujęciu praktycznym, objaśniono krok po kroku postępowanie cywilne z punktu widzenia obowiązków i uprawnień procesowych sędziego. Publikacja została znacznie zmieniona w stosunku do poprzedniego wydania. Obowiązujące w nowym systemie gromadzenia materiału procesowego reguły przytaczania przez strony twierdzeń i dowodów omówiono w kontekście nowych lub zmienionych przepisów dotyczących m.in.: pisma przygotowawczego, posiedzenia przygotowawczego, planu rozprawy i jej przebiegu, dowodów i postępowania dowodowego, a także wyrokowania. Objaśniono nowe przepisy umożliwiające przeciwdziałanie przez sąd nadużyciu przez strony prawa procesowego. Komentując skutki zaniedbań sądu w zakresie obowiązku udzielania stronom pouczeń co do czynności procesowych, a także – stanowiącym novum w krajowej procedurze cywilnej – obowiązku pouczenia o prawdopodobnym wyniku sprawy oraz uprzedzenia stron o możliwości podjęcia rozstrzygnięcia na innej podstawie prawnej, jednocześnie wskazano na zaniedbania stron powodujące utratę prawa do powoływania się na uchybienia procesowe sądu.

Przybliżono nowe regulacje dotyczące m.in.:

- składu i właściwości sądu, wyłączenia sędziego, doręczeń, zdolności sądowej, reprezentacji Skarbu Państwa,
- pozwu i powództwa, m.in. pisma niebędącego pozwem oraz powództwa oczywiście bezzasadnego,
- postępowań odrębnych, w tym ponownego uregulowania postępowania w sprawach gospodarczych,
- sporządzania i doręczania uzasadnień wyroków i postanowień,
- czynności sądu w postępowaniach: zabezpieczającym, o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności oraz egzekucyjnym.

Zmianie uległ rozdział poświęcony postępowaniom wywołanym wniesieniem zwyczajnych, szczególnych i nadzwyczajnych środków zaskarżenia, zwłaszcza apelacji i zażalenia. Omawiając skargę nadzwyczajną, wskazano na relacje zachodzące między tym nowym środkiem zaskarżenia oraz skargą kasacyjną, skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia oraz skargą o wznowienie postępowania.

Istotną zaletą publikacji jest autorski wybór najnowszych orzeczeń Sądu Najwyższego i aktualnego piśmiennictwa.

Dotychczasowe doświadczenia pokazują, że publikacja od lat cieszy się niesłabnącym zainteresowaniem nie tylko sędziów, ich asystentów, referendarzy i aplikantów sądowych, lecz także zawodowych pełnomocników procesowych. Stanowi doskonały materiał do nauki dla aplikantów wszystkich zawodów prawniczych.

ISBN 978-83-8223-599-9

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUPER.PL

WWW.PROFINFO.PL